

„NAŠ GLAS“ izide vsakega prvega, in petnajstega v mesecu. Naročnina za celo leto din 40.—, za pol leta din 20.—, za četrt leta din 10.—. — Za inozemstvo je dodati poštino. — Oglasi po ceniku. —

NAŠ GLAS

Uredništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Upravništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 11.467.

List za državne nameščence in upokoјence

Zahteve javnih uslužbencev in upokoјencev

Odposlanstvo zastopnikov organizacij državnih in samoupravnih uslužbencev in upokoјencev je posetilo dne 1. oktobra g. bana dravske banovine, orisalo in obrazložilo nevdzdržen položaj vseh javnih nameščencev in upokoјencev, prikazalo nujnost izboljšanja ter stavilo tudi konkretne predloge. Nato je izročilo g. banu tole

s p o m e n i c o :

Državni in samoupravni uslužbenci in upokoјenci vseh strok in položajev smo vsa zadnja leta najslabše situirani stan v državi. Že nepretrgoma od leta 1935. dalje gre naše stremljenje za tem, da se naši prejemki povišajo na tisto višino, ki bi nam zagotovila vsaj skromen eksistenčni minimum. Naše utemeljene in upravičene zahteve so bile na odločujočih mestih uvaževane le v nad vse neznatni meri. V novembru 1937. smo prejeli aktivni drž. uslužbenci, spomladi 1940. pa le del drž. upokoјencev osebne prejemke povišane za toliko, za kolikor nam jih je okrnila kr. vlada z znano uredbo iz septembra 1935. Medtem ko smo imeli drž. uslužbenci in deloma upokoјenci letos julija in avgusta osebne prejemke kakor leta 1935., so bile cene življenjskih potrebščin v tem času za 90 odstotkov večje od cen v letu 1935.

Povišanje osebnih prejemkov, ki ga je izvršila kr. vlada v septembru 1940. z uredbo o izrednih dokladah, je bilo spet tako nezadostno, da ni izboljšalo našega gmotnega položaja. Državnim upokoјencem uredba sploh ni prinesla prav nobenega izboljšanja, izločila je tudi vse aktivne uslužbence od IV./2. položajne skupine navzgor in vse uslužbence finančne kontrole. Za ostale aktivne uslužbence je znašalo povišanje od najmanj 50 din do največ 200 din na mesec. Izračunano v odstotkih znači to le 3 do 12 odstotkov poviška dotedanjih prejemkov. Primerjava cen življenjskih potrebščin pa kaže, kot je navedeno že zgoraj, da so se od januarja 1935. do septembra 1940. dvignile cene najnavadnejšim življenjskim potrebščinam za 90 odstotkov. Ob teh prejemkih in ob času tako ogromno poraslih cen je naše življenje več kot bedno.

Četudi zasleduje uredba o izrednih dokladah namen, pomagati nameščenski družini, je pomoč, ki jo nudi, skrajno nezadostna. Dodatek za ženo uredba popolnoma izpušča, za otroke pa priznava le 50 din na mesec. Spričo tega, vključ prizanjanju izredne doklade za otroke, skupni prejemki v večini primerov še vedno niso dosegli prejemkov pred septembrom 1935., ko so uživali uslužbenci in upokoјenci tudi rodbinsko doklado za ženo.

Izvršeno povišanje prejemkov v obliki izrednih osebnih doklad za otroke je še posebno neučinkovito, ker se cene še neprestano tudi dalje dvigajo. Nobena uredba proti draginji in noben ukrep, kar jih je bilo izdanih, ni mogel preprečiti naraščanja cen in so se zato v praksi izkazali kot neprimerni in neučinkoviti.

Današnje stanje ne sme predolgo trajati, zato zahtevamo takojšnje ukrepe za ureditev naše eksistence in eksistence naših družin. Predvsem je potrebno:

1. Da se uradno določijo maksimalne cene za vse življenjske potrebščine, tako industrijske kakor kmetijske, in da se za oskrbo prebivalstva uvede racionirana aprovizacija. Le na ta način bo mogoče preprečevati nadaljnje dviganje cen, oduševstvo in kopicenje zalog.

2. Da se z ozirom na tako ustaljene cene regulirajo prejemki prav vseh državnih in samoupravnih uslužbencev in upokoјencev. Vsem nam je treba ustvariti tak eksistenčni minimum, da bomo lahko brez pomanjkanja in v redu izvrševali svoje delo. Ob tej priliki je treba izravnati vse razlike med prejemki poedinih strok aktivnih in upokoјenih državnih uslužbencev (primer žandarmerijski in policijski upokoјenci).

3. Zaščititi je treba družine vseh drž. in samoupravnih nameščencev in upokoјencev. Za žene in otroke je treba priznati doklade v toliko višini, da se družinam ne bo več treba boriti s pomanjkanjem in bedo.

4. Država, banovina in avtonomne občine naj poskrbe za sredstva, iz katerih bi mogli prejemati njih uslužbenci in upokoјenci brezobrestna posojila. S temi posojili, ki bi jih vračali v zmernih mesečnih obrokih, bi uslužbenci in upokoјenci poravnali dolgove, ki so jih bili prisiljeni delati v zadnjih letih za najnujnejše življenjske potrebščine zaradi svojih nezadostnih prejemkov.

Pregled državnih dohodkov in izdatkov za prvih pet mesecev proračunskega leta 1940./41. kaže, da je že danes država sposobna izboljšati položaj svojim uslužbencem in upokoјencem. Ta pregled izkazuje 792 milijonov proračunskih prihrankov, ki bi se vsi lahko uporabili v to svrhu. Kolikor gospodarstvo samoupravnih teles trenutno ni v tako ugodnem položaju, so potrebne nove dajatve, ki naj zadevajo le tiste gospodarske sloje, ki jih najlaže zmorejo.

Podpisane organizacije drž. in samoupravnih uslužbencev in upokoјencev za dravsko banovino v Ljubljani se obračamo na vsa pristojna oblastva in prosimo za hitre ukrepe v smislu in po predlogih te naše spomenice.

Spomenico so podpisale sledeče organizacije oz. ljubljanske sekcije in odbori istih: Društvo sodnikov kraljevine Jugoslavije, Združenje poštnohramniških nameščencev kraljevine Jugoslavije, Združenje davčnih uradnikov kraljevine Jugoslavije, Združenje železniških uradnikov kraljevine Jugoslavije, Društvo sodnih izvršiteljev kraljevine Jugoslavije v Ljubljani, Jugoslovansko profesorsko društvo, Jugoslovansko učiteljsko združenje, Društvo žandarmerijskih upokoјencev za Jugoslavijo v Ljubljani, Banovinsko društvo državnih in samoupravnih upokoјencev za dravsko banovino v Ljubljani, Strokovno združenje vlakovodij državne železnice kraljevine Jugoslavije, Združenje učiteljstva meščanskih šol kraljevine Jugoslavije, Združenje zemljiškopravnih uradnikov kraljevine Jugoslavije, Združenje zvančnikov finančne kontrole, Združenje uradnikov ptt stroke, Združenje sodno administrativnega osebja kraljevine Jugoslavije, Združenje jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev, Združenje univerzitetnih nastavnikov kraljevine Jugoslavije, Društvo banovinskih uslužbencev in upokoјencev dravske banovine v Ljubljani, Združenje gledaliških igralcev.

Gospod ban je deputacijo pazljivo poslušal. Na njena izvajanja je dal daljši odgovor, v katerem je ugotovil polno upravičenost zahtev javnih nameščencev in upokoјencev za zvišanje prejemkov, za znižanje cen in za ureditev oskrbe prebivalstva z življenjskimi potrebščinami. Izjavil je, da bo prizadevanja in zahteve nameščenskih organizacij podpiral po vseh svojih močeh.

Za nujno pomoč!

Akcijski odbor organizacij javnih uslužbencev v Zagrebu, ki združuje šestnajst osrednjih nameščenskih organizacij, je predložil gg. predsedniku in podpredsedniku vlade, banu Hrvatske, finančnemu ministru in načelniku banskega oblastva za socialno politiko spomenico, ki jo spodaj objavljamo. V zagrebškem akcijskem odboru so zveza javnih nameščencev, društva zemljiškopravnih uradnikov, veterinarjev, poštinih uradnikov, Zveza strokovnih železniških organizacij, društvo hrvatskih srednješolskih profesorjev, I. hrvatsko društvo služiteljev, zajednica hrvatskih sodnikov, društva zdravstvenih pomočnikov, sodno upravnih uradnikov, agronomsko društvo, društvo davčnih uradnikov, zveza hrvatskih železničarjev, zveza društev mestnih uslužbencev, združenje inženirjev in arhitektov in zdravniška zbornica.

Spomenica glasi:

»Še nikdar ni gmotni in moralni položaj javnih uslužbencev pal na tako nizko stopnjo kakor danes, to vse pa zaradi vedno večjega nesorazmerja med njihovimi plačami in tržnimi cenami vseh življenjskih potrebščin. Povišek, ki so ga nedavno prejeli, je prišel prepozno in je za današnje razmere nezadosten, ker znaša komaj 5 do 15 odstotkov, medtem ko so tržne cene poskočile za 50 do 100 odstotkov in kažejo tendenco še nadaljnega dvigovanja tako, da se splošno stanje javnih uslužbencev od dne do dne slabša.

Podpisana društva in zveze javnih uslužbencev na ozemlju banovine Hr-

vatske ne morejo najti dovolj besedi, ki naj bi prepričale najvišjo oblast, da je udarila zadnja ura, če naj se zaustavi popolno obubožanje javnih uslužbencev in s tem v zvezi tudi propad njihovega ugleda kot oblastvenih organov.

Svobodni poklici imajo možnost, da s svojimi dohodki korakajo sporedno z naraščanjem draginje, medtem ko so javni uslužbenci, prepuščeni nekako slučajni uvidevnosti pristojnih, v pogledu njihovih dohodkov ostali na isti stopnji kakor pred letom in se tresejo spričo strašne zavesti, da stoje že na robu pogina. Mislimo, da je odveč navajati natančnejše številke, podajati tabele o zvišanju mezd in plač delavcem in nameščencem v privatni službi in naštevati stroške za življenje, ko je vse to tako dobro znano. Tudi ta spomenica bi bila prav za prav odveč! Vendar v varstvo svojih ogroženih interesov moramo zahtevati, da se v interesu ugleda javne oblasti in v interesu družabnega ravnotežja takoj uredi gmotni položaj javnih uslužbencev z zvišanjem doklad v višini, ki bo ustrezala današnjim tržnim razmeram. Natančno poznamo možnosti, da se naše zahteve izvedejo, a tod jih ne navajamo, ker v spomenici za to ni pravega mesta, smatramo pa, da je vsako odlašanje in izgovarjanje popolnoma odveč.

Zato vas prosimo, da blagovolite vse podvzeti, da bi se nujno ugodilo tej upravičeni zahtevi javnih uslužbencev in od njih odvrnilo zlo, ki jim preti.«

Masonerija in uradništvo

Zagrebski list za javne nameščence in upokoјence, bratski »Naš glas«, je objavil naslednji članek, ki ga zaradi zanimivosti prinašamo v prevodu. Dasi v članku opisane razmere in dejstva veljajo v poglavitem za druge dele naše države, zlasti tudi za ozemlje banovine Hrvatske, vendar smo tudi v Sloveniji imeli v zadnjih dveh desetletjih ponovno priljubljenost opazovati premnoge nezdrave pojave, ki so popolnoma slični tem, ki jih članek opisuje. Če so bili tudi pri nas posledica masonskih vplivov, se pa odteguje našemu znanju.

»Končno se je začelo javno pisati in govoriti o neki tajni in močni družbi, ki je vsekakor s svojim nedovoljenim delovanjem dala povod oblastem, da jo razpuste, ji zaplenijo premoženje in arhive. Ne da bi se spuščali v preiskavanje razlogov za razpust masonskih (prostozidarskih) lož, ker se bo to najbolje pokazalo iz napovedanega in nestrpnost pričakovanega poročila pristojnih oblastev, bi želeli kot stanovski list o prosluli družbi reči to, kar se doslej ni smelo javno povedati, kaj še napisati.

Tisti javni uslužbenci, ki so svoj poklic vzeli idealno, kot izključno službo ljudstvu, ne pa kot sredstvo za pridobivanje premoženja s pomočjo donosnih položajev na vodstvu javne uprave, imajo mnogo povoda, grajati delo masonskih lož in njihovih članov, ker je bilo to delovanje škodljivo za skupne interese javnih uslužbencev kot stanovske enote, kot socialnega razreda. Poglejte zakaj!

Pri vsakem javnem poslovanju, zlasti pri poslovanju javne uprave, mora v zdravi družbi odločevati osebna vrednost poedincev, utemeljena v njihovih nravnih in razumskih sposobnostih. To je prvi in glavni pogoj vsakega poštenega in na pozitiven uspeh usmerjenega dela. Drugačno razumevanje vodi do različnih nepravilnosti:

do prikrievanja nesposobnosti, poveljevanja osebnih vrednot, do dajanja potuče slabim nagnenjem človeka, do sebičnosti, zavisti, prilizovanja, obrekovanja, sebičnosti in brezobzirnosti vsake vrste. To pravilo velja tudi za uradniško življenje.

Kadar se ne zahtevajo sposobnost, izobrazba in delavnost, prihajajo do veljave slabe človeške lastnosti.

Vemo, da je masonerija izvajala in da morda še danes izvaja vpliv na naše javno življenje. Dosledno s tem skuša na vodilna mesta postaviti svoje ljudi ali pa da ljudi na visokih položajih pritegne v svojo sredino. Najuspešnejše sredstvo za doseg tega cilja so gmotne dobrine: denar in oblast.

Tako se je dogajalo, da so se nesposobni uradniki in ljudje brez vesti skrivali za masonskimi ložami, kadar so hrepeneli po položajih in karieri. Seveda so zato javni nameščenci, ki so se izkazali v službi s sposobnostjo, morali odstopati svoje položaje ali se umakniti nemarnim in nevestnim uslužbencem, ki so bili pa verni masonski »ideologi«. Nobena skupnost ni v svojem članstvu imela toliko pokvarjenih uradniških duš, kakor masonerija, kjer se je skrivalo toliko stremuhov in lovecev za kariero, ki so prezirali tovarištvo in sleherno idealno nagnenje. Ali se je v njihovih vrstah našel vsaj en iskren borec za pravice našega stanu? Ni se, ker je za to treba mnogo požrtvovalnosti, samozatajevanja in pravega tovariškega čuta, teh moralnih vrednot pa dejansko med njimi sploh ni.

Naj nihče ne misli, da tako delovanje ni na uradništvo v splošnem delovalo demoralizujoče. Koliko poštenih in zmornih javnih nameščencev je postalo apatičnih v svojem delu, ko so začutili vpliv nevidnih sil, ki se jim niso mogli upreti? Koliko se jih je razočaralo, ko so opazili, kako popolnoma nesposobni, protinarodni, mno-

gokrat pa tudi nenravni njihovi tovariši v službi neupravičeno napredujejo, kako prejema višjo plačo in postranske dohodke pod vodstvom svojih nevidljivih varuhov, sami pa pri vsem poštenju, sposobnosti in vestnosti ostajajo zapostavljeni? Kdo more v takih razmerah še verovati v neke ideale?

Masonerija je s takim ravnanjem podirala osnovne vrline tudi v uradniških vrstah in zato je bil njen vpliv na uradniško življenje škodljiv in nasproten napredku javnih nameščencev kot celote in kot posameznikov. Dobro vemo, kateri naši tovariši so bili ne stebri, temveč verni sluge masonske ideologije in zvesti pomagači ma-

sonskih prizadevanj in kakšno vlogo so imeli v našem družabnem in uradnem življenju. Vemo, koliko hudega so storili svojim stanovskim tovarišem in kakšnih sredstev so se posluževali pri pripravljanju terena za svoje »brate«, da ga očistijo nevtalcev in — horrible dictu! — morebitnih nasprotnikov iz uradniških vrst.

Zato vsi javni nameščenci, ki iskreno ljubijo svoj poklic in svoj narod, mislijo, da je treba masonski vpliv na vse naše javno, tudi na uradniško življenje za vselej onemogočiti, masonsko organizacijo pa kot škodljivo za naš narod in družabno življenje v celoti in posamič izriniti.

Prenehanje službe slabo ocenjenih uslužbencev

Načelna odločba splošne seje državnega sveta

V praksi državnega sveta se je različno razlagal § 112. v zvezi s § 104., t. 7. in 2. odstavek § 111. u. z. glede vprašanja: ali državnemu uslužbencu, ki mu je služba prenehala po točki 7. § 104. u. z., a ki je bil dejansko razrešen dolžnosti po trimesečnem roku iz 2. odstavka § 106., pripadajo aktivitetni prejemki samo do konca mesca, v katerem je ta trimesečni rok minil, ali do konca mesca, v katerem je bil dejansko razrešen.

V primeru št. 26.305/38 je bil namreč neki uslužbenec šestkrat slabo ocenjen in je oblastvo smatralo, da mu je po 2. odstavku § 106. u. z. služba prenehala s potekom trimesečnega roka od priobčitve zadnje ocene in da se mora smatrati (§ 111.), da je s potekom tega roka bil tudi razrešen dolžnosti tako, da mu aktivitetni prejemki gredo samo do konca mesca, v katerem je ta trimesečni rok minil, oziroma v katerem se smatra, da je bil uslužbenec razrešen. Ker je bil dejansko razrešen šele v naslednjem mescu, se je pritožil in zahteval, da se mu aktivitetni prejemki izplačajo do konca tega mesca. Državni svet ga je pa zavrnil, sklicevaje se na § 111. u. z. zato, ker se po tem predpisu smatra, da je bil razrešen v prejšnjem mescu, ko je minil trimesečni rok od priobčitve ocene. — Medtem je v primeru št. 11.652/38 bil neki uslužbenec trikrat zaporedoma slabo ocenjen, po zadnji slabi oceni pa je bil upokojen na podlagi t. 7. § 104. u. z., toda je bil dejansko razrešen dolžnosti nekaj mesecev po preteku trimesečnega roka od zadnje ocene. Upravno oblastvo je menilo, da se mora smatrati, da je bil ta uslužbenec razrešen z dnem poteka trimesečnega roka od zadnje ocene, in je odločilo, da mu aktivitetni prejemki gredo do konca mesca, ko je ta rok minil, in da mu od prihodnjega mesca gredo

pokojski prejemki. Ker je bil pa razrešen nekaj mesecev po poteku tega roka, je zahteval naj se mu prizna pravica do aktivitetnih prejemkov do konca mesca, v katerem je bil razrešen, tudi bil je zavrnjen. Na njegovo tožbo zaradi tega je državni svet zavzel stališče, da se tod ne more uporabljati domneva, da je bil razrešen, in da mu zato po § 112. u. z. aktivitetni prejemki gredo do konca mesca, v katerem je bil razrešen. Zaradi tako nasprotnih stališč je bilo na podlagi § 13. zak. o posl. redu v državnem svetu in upravnih sodiščih navedeno pravno vprašanje predloženo splošni seji državnega sveta, ki ga je proučila in spoznala pod št. 29.479/39 od 30. novembra 1939. tole:

V t. 7. § 104. u. z. je predpisano, da državnemu uslužbencu preneha služba zaradi slabih ocen, v drugem odstavku § 106. pa, da v določenih primerih iz § 104., med katerimi je tudi primer iz točke 7., mora pristojno oblastvo izdati odločbo o prenehanju službe najkasneje v roku treh mesecev, služba pa preneha na dan te odločbe. Če v tem roku oblastvo ne izda odločbe, se kot dan prenehanja službe smatra zadnji dan trimesečnega roka. Nato je v § 111. določeno, da uslužbenec ne more sam zapustiti dolžnosti po prenehanju službe, temveč mora biti pristojno razrešen, ter so predpisani roki za razrešitev za poedine primere prenehanja službe. Prav tako je predviden primer, kdaj je treba smatrati, da je razrešen dolžnosti tisti uslužbenec, ki ne opravlja dolžnosti in ni v možnosti, da bi bil po redni poti razrešen. V 2. odst. § 111. je predpisano, da se »v primeru 2. odst. § 106., če pristojno oblastvo v tam odrejenem roku treh mesecev ne izda odločbe o prenehanju službe, kot dan razrešitve smatra zadnji dan tega trimesečnega

roka«. Na koncu v § 112. je pa določeno, da »ima pravico do prejemkov aktivnega uslužbenca uslužbenec do konca mesca, v katerem je razrešen ali v katerem se smatra, da je bil razrešen ozir. v katerem je umrl«.

Iz navedenega izhaja, da je v § 106. u. z. govor o trenutku prenehanja službe bodisi po določbi oblastva bodisi po zakonskem predpisu. Potem je v § 111. urejeno vprašanje razrešitve od dolžnosti in to bodisi dejanske bodisi po zakonski domnevi (»smatra se«). Končno je o prejemkih govor samo v § 112. Ker pa ta zadnji predpis vsebuje določbo o trenutku, do katerega gredo aktivitetni prejemki uslužbencu, ki mu je služba prenehala, in ker je spredaj razloženo vprašanje sporno samo glede tega trenutka, pomeni to, da je za rešitev postavljenega vprašanja odločilen samo § 112. u. z., ne pa tudi drugi tod navedeni predpisi, ki obravnavajo druga vprašanja (trenutek prenehanja službe in razrešitev).

Po besedilu tega § 112. je za vprašanje pravice do aktivitetnih prejemkov odločilen prvenstveno trenutek dejanske razrešitve uslužbenca od dolžnosti in šele, če take razrešitve ni bilo, potem pride do uporabe druga alternativa iz tega zakonskega predpisa — trenutek, ko se smatra, da je uslužbenec razrešen. Oziraje se na to

v primeru, kjer je razrešitev od dolžnosti dejansko izvedena in kadar je zakon ta primer predpostavljala, tedaj ni možnosti, da bi se upoštevala domneva o razrešitvi, to je primer, kjer dejanske razrešitve ni bilo, toda jo zakon predpostavlja. V navedenem spornem vprašanju je govor o primeru, kjer je bila razrešitev dejansko izvedena. V takem primeru pa priznava zakon pravico do aktivitetnih prejemkov do konca mesca, v katerem je uslužbenec razrešen. Če je pa to vprašanje na tako izrečen način bilo obravnavano v zakonu, tedaj se za to vprašanje pokažejo kot brezpomembne določbe o tem, kdaj je uslužbencu služba prenehala ali kdaj bi bil moral biti razrešen.

Iz teh razlogov in na podlagi § 13. zakona o posl. redu v državnem svetu in upravnih sodiščih, je splošna seja državnega sveta izdala to

odločbo
o razumevanju § 112. v zvezi s t. 7. § 104. in 2. odst. § 111. u. z.:

»Državnemu uslužbencu, ki mu je služba prenehala po t. 7. § 104., ki je bil dejansko razrešen dolžnosti, toda po trimesečnem roku iz 2. odst. § 106., gredo aktivitetni prejemki do konca mesca, v katerem je bil dejansko razrešen.«

Težnje zvaničnikov finančne kontrole

Na kongresu Združenja zvaničnikov fin. kontrole kraljevine Jugoslavije, ki je bil v Zagrebu v dne 25. do 27. avgusta, so zborovalci soglasno sprejeli resolucijo, iz katere povzemamo poglobljene točke:

1. Uslužbencem finančne kontrole naj se hitro dá izredna doklada kakor vsem drugim državnim uslužbencem in to od 1. septembra 1940. dalje.
2. Vsi podpregledniki fin. kontrole, ki imajo izpit za preglednika-starešino oddelka, naj se postavijo za preglednike, če že prejemale zadnji periodski povišek zvaničnikov, ker tako napredovanje tri leta ne obremeni proračuna.
3. Vsi pregledniki fin. kontrole naj se prevedejo v I./a skupino, ki bi imeli plače s periodskimi poviški po 840, 920 in 1000 dinarjev. Odpravijo naj se izpiti za I. skupino, predpišejo naj se pa za zvaničnike I./a skupine, kakor je to pri policiji.
4. Vsi podpregledniki fin. kontrole naj se po osemnajstih letih zvaničniške službe prevedejo za zvaničnike I. skupine brez izpita, ker velja to za vse druge zvaničnike.
5. Odpravi naj se zvanje zvaničnikov izven skupine in pomožnih podpreglednikov, nanovo naj se pa sprejemajo zvaničniki v III. ozir. II. skupino, ker uradniški zakon ne pozna zvaničnikov izven skupine.
6. Zvaničnikom fin. kontrole naj se dovoli ženitev po petih letih službe ne glede na čin.
7. K opravljanju izpita naj se pripuste vsi zvaničniki fin. kontrole, če niso slabo ocenjeni.

8. Prizna naj se jim polna pokojnina po 30 službenih letih pri fin. kontroli, kakor velja to za zvaničnike pri policiji in žandarmeriji.

9. Uslužbencem fin. kontrole naj se pokaže letna ocena v starešinskem poročilu, da bo mogel uslužbenec popraviti morebitne svoje napake in pomanjkljivosti.

10. V disciplinskih zadevah naj sodijo zvaničnike fin. kontrole disciplinska sodišča in naj se jim prizna pravica, izbrati si branilca.

11. Pri opravljanju strokovnih izpitov naj se oprostite izpita iz tistih predmetov, ki so jih že opravili pri izpitu, prepisanem za manipulativne uradnike.

12. Pavalj za obleko naj se zviša vsaj na 200 din na mesec, ker sicer predpisno oblačenje ob današnji draginji ni mogoče.

13. Hranarine in prenočnine naj se pravilno in točno zaračunavajo.

14. Samskim zvaničnikom, ki ne stanujejo v kasarni, naj se prizna dejansko plačana najemina.

15. Na novo postavljeni zvaničniki naj dovrše najprej strokovni tečaj, nato naj se šele dodele oddelkom.

16. Po dvanajstih službenih letih naj se zvaničniki fin. kontrole po oddelkih oprostite pismenih mesečnih nalog.

17. Uslužbencem fin. kontrole je kar najprej preskrbeti sodobno orožje, da bodo mogli pravilno izvrševati svoj službo. Vsaj obmejnim oddelkom je pa preskrbeti motorna vozila, kolesa in telefon.

Dr. Martin Malnerič, Dubrovnik:

Mande Budrišička, Hrvatica na glasu svetosti

Mande (Magdalena) se je rodila najbrž l. 1455. in sicer v Zirovu pri Modrušu pod Ogulinom kot hči zirovskega kneza Jakoba iz starega, plemenitega hrvaškega rodu Budrišičev. Omožila se je s knezom Ivanom Babonićem (»Bobojnovićem«, kot pravi I. T. Marnavić ml.). Babonići so imeli velika posestva onstran Kolpe vse do noter v Bosno. Po treh letih srečnega zakona ji umre mož, pa se Mande kot vdova odloči, vstopiti v samostan, kar tudi izvrši ter si izbere samostan redovnic III. reda sv. Frančiška na otoku Rabu v mestu Rabu, kjer postane opatica, živi v družbi bivše bosanske velikašice Jelene iz rodu Marnavićev — spokorno in sveto, sezida nov samostan tretjerednic, prezida cerkvi sv. Antona in umre stara 77 let — l. 1532. — na glasu svetosti. Legenda pravi, da je že pred njeno smrtjo nastala v njeni celici čudovita svetloba, a ko je Manda izdihnila dušo, razširil se je po sobi čudovito prijeten duh. Njeno življenje je opisal njen spovednik, a opel ga je v prelepi pesmi tudi v hrvaškem jeziku (l. 1626. v Rimu) — poznejši — »škof bosanski« Ivan Tomko Marnavić ml.

To pesem (na 54 straneh same pesmi) je izdal l. 1863. v Zadru Anton Brčić. Marnavić začenja lepo že uvod:

»Hrvaške divice u zemlji hrvačkoj
Mlade udovice u kući domačkoj
A u strani rabskoj Bogu posvećene
Družbi i malobratskoj¹ život spisam žene.«

¹ Malobratski — mala braća = fratres minores (franciškani). — Op. p.

Čudno, da ta pesem ni poznana nekaterim hrvaškim literarnim zgodovinarjem, kot n. pr. Šurminu. Petar Grgec ne omenja naše Mande v svoji »Sveti Hrvatski«.

Pri Modrušu se je nahajal že od konca 14. stoletja pavlinski samostan sv. Mikole, v katerem je časih živelo do 80 menihov — glagolašev; razpustil je ta samostan cesar Jožef II. Danes so ti kraji precej prežeti s pravoslavci. — Modruš je od belokranjske Vinice oddaljen približno toliko kot Vinica od Toplice (pri Novem mestu).

Krvavčji vrh. Metlika

Krajevno ime Krvavčji vrh (pri Metliki) nima nobene zveze s turškimi boji, kakor meni — v smislu ljudskega pripovedovanja — g. pisec pregleda belokranjske zgodovine v prilogi Slovenca z dne 25. avg. t. l. »Krvavec« je rastlina: Poterium Sanguisorba (Libernell), pa P. spinosum, ki raste na prisojnih travnatih gričih; prim. tudi ime hriba »Krvavec« pri Cerkljah. Tudi ime vasi »Oskoršnica« (Oskorušnica pri Semeču) ne mora izvirati baš od gozdna tega drevesa (divja oskoruša), lahko je vas dobila ime od — domače oskoruše (Sorbus domestica), katere sad je precej podoban neplji.

Tudi »Metliko« so poskušali razlagati na več načinov: iz imena japonskega mesta Metula (Metulum), češ da se nahaja mesto Metlika na istem mestu; pa iz: »Med-livka«, češ da leži med dvema potokoma, ki se tu zlivata. Nó, »metlika« je hrvaško ime za — tamarisko (tamarix gallica L.), ki raste sicer bolj po Pojadrju, posebnost tudi

¹ Besedo »Pojadrje« imam iz knjige o Mandi (»Pojadarje«); je staro, dobro ime, ki lahko še »služi«. — Op. pis.

po hrvaškem Primorju, pa je včasih najbrž segala celo do Gorjancev ter je tako dala ime mestu Metliki. V Beli Krajini se pač meša slovenski element s hrvaškim, kar torej dokazuje tudi nomenklatura.²

² Slovenska rastlinska imena so si tako podobna z ruskimi, da bi človek smatral, sodeč po teh imenih, slovenski jezik za inačico ruskega. — Op. pis.

V. Blasco-Ibañez:

Plen

»Jaz, gospod.« je dejal Magdalena, največji gofličar vse ječe, »nisem svetnik. Že večkrat sem bil obsojen zaradi tatvine, čeprav tega nisem zaslužil. Nasproti vam, ki ste tod zaradi tega, ker ste pisarili po časopisih, sem ničvrednej... toda po pravici vam povem, da sem to pot pod ključem zato, ker sem storil dobro delo.«

Položil si je roko na srce, se zravnal in ne brez ponosa dodal:

»Čisto majhne tatvine, sicer, gospod. Prav nič drugega nisem zagrešil... nisem razbojnik, jaz že ne! Nikoli še nisem prelil kapljice krvi.«

Morilec, junakom noža, ki so predstavljali plemstvo, polno prezira za navadne tatove, je služil ubogi gobeždač za tarčo, kadar so se dolgočasili.

»Napihni lica!« mu je zaukazal na kratko kak velikan, ponosen na svoje zločine in svoj pogum.

Magdalena se je postavil v pozor prav po vojaško togo, zaprl usta in napihnil lica, dokler mu ni dvojna klofuta, ki mu jo je orjak pripeljal hkrati z obema rokama, sploščila rdečega obraza. Drugikrat so ti strašni ljudje preskušali moč svojih lakti na njegovi plešasti glavi in se iz vsega grla

krohotali, ko so si na koščenih izboklinah njegove črepinje otokli pesti. Gobeždač se je vdajal tem igram, ki so ga trpinčile, s ponižnostjo tepenega psa.

Ob urah, določenih za obisk, se je pojavila njegova žena, slovita Kuštravka, prava možakarica, da se je kar tresel pred njo. Bila je ljubica enega najnevarnejših razbojnikov, kar jih je bilo v ječi. Vsak dan je prinašala temu nepridipravu kosilo, mu izkazovala usluge in mu opravljala vsake vrste umazanih poslov. Takrat se je gobeždač odstranil iz govorilnice, ker se je bal nesramnosti tega klateža, ki je kar prežal na priliko, da ga poniža, ko ga je tepel pred njegovo nekdanjo tovarišico. Toda čustvo radovednosti in neznosti je storilo, da je mnogokrat pozabil na svojo grozo. In plaho se je bližal in božal skozi omrežje glavico otroka, ki je spremljal Kuštravko.

»To je moj sinček, gospod«, je ponižno dejal, »to je moj Tonico, ki me ne pozna več.«

Ves preplašen se je plazil okrog govorilnice, da bi zagledal svojega Tonica in kadar ga je mogel za trenutek opazovati, je čutil, kako ga mineva jeza pobsesnega koštruna, katero je vzbudil v njem pogled na košaro polno poslastic, ki jih je hudobna ženska ponujala ljubčku.

Toda Magdalena se je razvedril, kadar je pripovedoval o svojih potovanjih. Ves polotok je peš prepotoval, od Cadixa do Santandra, od Valencije do Corogne, v dolgi procesiji jetnikov ali potepuhov, ki so jih gonili orožniki. Magdalena si je oblikoval visečo spodnjo ustnico, kadar se je spominjal obilnega mleka iz Galicije, rdečih klobasic iz Estremadure, kastiljskega kruha, baskovskih jabolk, vina ali sadjevca

Vestnik

Poravnajte zaostanke! Nujno prosimo vse p. n. naročnike, ki imajo še zaostanke na naročnini, naj jih čimprej poravnajo, ker nam s tem olajšajo poslovanje. Kdor nikakor ne more storiti tega naenkrat, naj svoj dolg poravnava v obrokih. Netočni naročniki so veliki škodljivci za list.

»Poravnajte naročnino za list vsi, ki še niste plačali letos 20 dinarjev.« Tako poziva svoje naročnike »Slov. poštar«. Začelo se je namreč že četrto četrtletje, a nekateri še niso plačali za tretje četrtletje. Seveda dolgujejo nekateri še za prvo polletje, toda ti ne bodo današnje številke več prejeli. Sploh smo pretekli in ta mesec črtali blizu 100 »naročnikov«, ki nimajo toliko takta, da bi plačali blago, ki ga prejema, ali ga vsaj zavrnil, kadar ga več ne marajo. — Tudi pri nas niso razmere prav nič boljše, celo mnogo večje zaostanke ima uprava zabeležene. — ne le za tretje četrtletje

Spet nov grob. V Gornjem Logatcu je dne 26. septembra preminul Josip Nabrgoj, upokojeni sodni official. Imenovani, ki je dočkal 61 let, se je rodil v Ruperčevruhu pri Novem mestu in je iz orožniške službe, kjer je dosegel čin postajevodje, prestopil v sodnopravno službo. Leta 1939. je bil upokojen v Gornjem Logatcu. Pogreb je bil 28. septembra z Zal na ljubljansko pokopališče. Pokojniku, ki je bil zaradi svojega lepega značaja med mnogoštevilnimi prijatelji splošno priljubljen, ohranimo trajen spomin. N. v. m. p.

Potrebno stanovskega tiska. Na nedavnem občnem zboru ljubljanske sekcije JUU je bil stavljen tudi predlog, naj se omeji izdajanje »Učiteljskega tovariša«, ki naj bi poslej izhajal samo vsakih štirinajst dni. Zborovalci so prav podrobno obravnavali predlog in so mnogi naglašali, da je v teh težkih časih neobhodno treba vzdržati stanovski tisk neokrnjen, ker so se zaradi podražitve papirja in tiska pogoji za obstanek že tako poslabšali. Pri glasovanju o tem predlogu je bila omejitev stanovskega glasila z ogromno večino odklonjena. To dokazuje, da se naše učitelstvo v pretežni večini dobro zaveda pomembnosti lastnega stanovskega tiska zlasti še v današnjih, za naš stan tako hudih razmerah. — K temu dostavljamo, da čutijo breme silne draginje tudi dnevnikarji, ki so prav zdaj zvišali naročnino.

Bratom in sestram na meji — pomoč! Na pragu letošnje zime se spomnimo posebno našega obmejnega prebivalstva ob Dravi, Muri in na Kočevskem. Deseti november 1940. naj bo zato namenjen narodni meji zlasti pa njeni mladini z geslom: Mal položi dar domu na altar! Vodstvo Društve sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Naraščanje cen na debelo. Narodna banka je objavila indeks cen na debelo za september, po katerem so od lanskega do letošnjega septembra narasle cene rastlinskih pridelkov in izdelkov za 135,7 %, cene živine in živalskih izdelkov za 56,7 %, industrijskih izdelkov za 52 %, rudninskih izdelkov pa za 37,4 %. Od lani se je torej do septembra zvišal skupni indeks cen na debelo za 79 %. — Če pomislimo, da se je torej do zdaj vse življenje podražilo že za preko 80 %, ker so cene v prodaji na drobno še mnogo bolj narasle, je zadnje zvišanje naših prejemkov, ki smo ga bili deležni s priznanjem izrednih doklad v višini 5 do 12 % naših prejemkov, popolnoma nezadostno in spriču draginje mnogo nizko. Pripomniti je pa treba, da tudi teh izrednih doklad ni dobilo niti vse aktivno uslužbenstvo, upokojenci pa sploh nič.

Razcepljene vrste. Pod tem naslovom je »Slovenski poštar« objavil poročilo, da se je beograjski Akcijski odbor organizacij drž. nameščencev razcepil v dva odbora. Nekaj organizacij je izstopilo in ustanovilo svoj Centralni odbor društev drž. nameščencev. V tem novem odboru so zbrana društva sodnikov, univ. profesorjev, srednješolskih profesorjev, učiteljev, učiteljev meščanskih šol, igralcev, kmetijskih strokovnjakov, veterinarjev, narodnih železničarjev in mornarjev, kurjačev, uradnikov in zvanjčikov finančne kontrole, carinskih uslužbencev, desinfektorjev, služiteljev in Jugoslov. ženska zveza. Ko navede ta društva, dostavlja omenjeni list: »Kaj nam govorijo ta imena? Da se je izločilo iz skupne akcije predvsem vse, kar diši po šoli, in da je v tej družini menda vse, kar je 'jugoslovenskega'. Iz tega bi se dalo sklepati na ideološke razlike med obema taboroma.« — Odgovornost za točnost teh ugotovitev prepuščamo »Slov. poštarju».

Denuncianti. Pod tem naslovom prinaša zagrebški »Hrvatski poštar« tole ugotovitev: »Mnogokrat se je dogajalo, da so v naši (p. t. t.) stroki prišli do besede ljudje mračnega značaja, ki jim je v največje veselje, če škodujejo tovarišem. Ta stara bolezen se v vseh slojih nadaljuje zdaj v večjem ali manjšem obsegu, že odkar obstoji človeška družba. Tako ni čudno, če so tudi v poštini stroki ljudje s slabimi značajmi. Sreča je, da naši činitelji ne posvečajo tej vrsti ljudi ravno posebne pozornosti, če pa to delajo, potem z rezervo, da se prej prepričajo, ali je resnica, kar denuncianti pripovedujejo. V glavnem se dogaja, da se končujejo obrekovanja in spletke v košu za papir in škodo obrekovalcev in intrigantov. Zdrava, kulturno izobražena družba z visoko socialno zavestjo — kar poštarji smo — se mora boriti proti takim mračnim ljudem, bodisi da jih pri-

pelje na pravo pot, ali pa da jih razkrinka in jih postavi tja, kamor spadajo.« — Tudi v drugih upravnih panogah so ogabni pojavi brezvestnih ovaduhov prav pogosti. Stran z njimi iz naših vrst!

Prodaja življenjskih potrebščin. Izšla je narredba bana dravske banovine, da morejo proizvajalci in trgovci svojim odjemalcem omejiti prodajanje najvažnejših življenjskih potrebščin sorazmerno z njihovo dosegajo redno potrebo. Kupcem, ki niso stalno kupovali pri posameznih trgovcih, se prav tako more omejiti nakupovanje sorazmerno s količinami dotičnega blaga, ki so trgovcu ali proizvajalcu na razpolago, upoštevaje čas, v katerem si bo mogel vnovič nabaviti zalogo. Ta omejitev prodaje velja za vse predmete, ki spadajo pod nadzorstvo cen v smislu zadevne uredbe.

Vozim sem, vozim tja. . . . To ni tako prijetno. Naposled se lepo odpočijem in popijem skodelico bele kave, pa je zopet vse v redu.

Kolinska
IZREDNO IZDATNA
KVALITETNA CIKORIJA

Upokojenec

Zborovanje upokojencev v Ljubljani. Dne 3. novembra, v nedeljo, ob pol 9. uri bo v frančiškanski dvorani v Ljubljani redni občni zbor Banovinskega društva državnih in samoupravnih upokojencev za dravsko banovino v Ljubljani. Na občnem zboru bodo tudi izvolili predsednika in štirinajst odbornikov, dva pregledovalca računov in šest namestnikov. Če zborovanje ob napovedani uri ne bi bilo sklepno, bo ob devetih nov občni zbor z istim dnevnim redom, ne glede na število navzočih članov.

Ženitev staroupokojencev. V notici, ki smo jo pod tem naslovom objavili v zadnji številki, se je vrinila neljuba pomota, ki so jo pa p. n. bralci gotovo že sami popravili. Staroupokojenci prejema namreč že pet let po čl. 16. uredbi, št. 37.600/I-35 za ženo po 120 din rodbinske doklade na mesec, ne pa, kakor je bilo zadnjič pomotoma navedeno po 140 din. Toliko v vednost na razna vprašanja.

Prevedba častniških pokojnin. Velika večina pokojnin častnikov in njihovih družin je bila doslej že prevedena, upati je pa, da bodo v kratkem izvršene tudi poslednje prevedbe. Kakor smo že poročali, tudi vojno ministrstvo smatra, da velja določba čl. 6. uredbi M. s. št. 319 od 8. marca 1940. samo za častnike, ne pa tudi za vojaške uradnike in njihove družine. Letem se torej osebnosti ozir. rodbinske pokojnine ne prevedejo. — Mnogi izmed prevedenih morajo po predpisih navedene uredbe naknadno vplačati prispevke za uradniški pokojninski sklad in sicer od 1. aprila 1931., ko

je bil ta sklad ustanovljen, pa do 31. marca 1940., t. j. do prevedbe. Te prispevke, če jih niso že prej vplačali, morajo vplačati ali naenkrat v gotovini ali pa v obrokih. Način plačila jim določi finančno ministrstvo na posebno prošnjo. Pri tem se kot podlaga za določitev prispevka vzame plača, po kateri je bila prvotno odmerjena pokojnina. Nekateri prevedeni častniki so pomotoma mislili, da bodo morali naknadno plačati prispevke za navedenih devet let od zvišanih novih prejemkov, kar je pa napačno. Isto kar velja za osebnosti upokojence, velja tudi za njihove družinske članke, ki prejema rodbinsko pokojnino, če niso že njihovi očetje ozir. možje tega prispevka sami plačali.

Novo upokoješko društvo. V okrilju ljubljanskega odbora UJNZB nameravajo ustanoviti posebno društvo upokojencev, da bi se s tem društvenim veteranom omogočilo nadaljevati društveno in družabno življenje v okrilju organizacije, ki so ji pripadali kot aktivni železničarji. Sestavljena so že pravila, ki pravijo, da bodi cilj društva naloga, da se bori na sindikalni podlagi za gospodarske, socialne in kulturne koristi članov, da dela za izboljšanje njihovih gmotnih razmer, skrbi za varovanje njihovih pravic in da jim nudi moralno in po možnosti gmotno podporo. Društvo naj ima sedež v Ljubljani, na sedežih podružnic, kjer je najmanj dvajset upokojencev, se pa lahko osnuje društven odsek upokojencev. Društvo je tesno povezano z oblastnim odborom UJNZB in

pokrajina, kar jih je preromal z rogoznic, ki mu je služila za posteljo, na rami. Obujal si je, ne brez žalosti, spomine na s snegom pokrite ali v soncu žareče gore, na počasno hojo po beli cesti, ki se gubi v obzorju kakor neskončen trak; na počitke pod drevjem ob vročih urah; na nočne prihode v vaške ječe, stare samostane, zapuščene cerkve, kjer si je vsakdo poiskal dovolj suh in zaveten kotiček, koder si je razgrnil rogoznico.

»Zelo zabavna potovanja, gospod, toda le pod pogojem, da ne opečate med potom. Nekaj udarcev s palico tu pa tam, toda kdo se še briga za to?«

Nato je pripovedoval svoj zadnji junaški čin, ki ga je spet enkrat pripeljal v ječo. Bilo je neke zadržane julijske nedelje, že popoldne. Ulice v Valenciji so bile kar upuščene v žarečem soncu in žgočem vetru, ki je vlekel z golih kamnitih ravnin v notranjosti dežele. Ves svet je bil pri bikoborbi ali pa na obali, ko je Magdaleno ogovoril znanec Chamorra, star tovariš, ki je bil priklenjen nekoč z njim na isto verigo. Bil je popolnoma pod njegovim vplivom. Strašanski človek, ta Chamorra! Tat, toda eden tistih, ki se ne ustrašijo — če treba — preliti kri in ki drže v eni roki svinjsko nogo, v drugi pa nož. Šlo je za »očiščenje« nekega stanovanja, ki ga je hotel ta lopov izprazniti. Magdalena se je ponižno oprostila. Ni bil sposoben za take posle: vlamljati vrata, to ni bilo delo zanj.

Razkačeni Chamorro obraz ga je preplasil in končno je ubogal. Dogovorila sta se: šel mu bo pomagat, da odnese plen, toda pripravljen je bil, da pobegne ob najmanjšem alarmu. Dosleden sam s seboj, ni hotel sprejeti starega noža, ki mu ga je pajdaš ponujal.

Sredi popoldneva sta stopala po ozkih stopnicah hiše, ki ni imela hišnika in je bila ob tem času čisto zapuščena. Chamorra je poznal svojo žrtev: premožnega kovača, ki je moral imeti lepe prihranke. Vrata v sobo so se z lahkoto udala in pajdaša sta začela »delati« v polmeti pri zavešenih oknih. Chamorra je vlomil ključavnici dveh predalnikov in omaro. Srebrni novci, precej drobiža, bankovci, zvitni na dnu škatle za pahljačo, ura... Lov ni bil slab. Chamorra se je s pohlepnimi očmi razgledoval po sobi, kaj bi se še dalo odnesti. Medtem je ves čas godrnjal, da mu Magdalena prav nič ni v pomoč. Ta je opletaje z rokami tekla sem ter tja.

»Pograbi blazine,« je ukazal Chamorra. »Kaj nam bodo že dali za volno.«

Magdalena, ki je od nestrpnosti že komaj čakal konca, je zlezal v temno zidno vdolbino, kjer je stala postelja in potegnili tipaje vrv pod blazine in rjuhe. Nato je s Chamorrovo pomočjo iz vsega naredil ogromen zavoj in si ga z vso naglico naložil na rame.

Ko sta odhajala, ju nihče ni videl in prišla sta neopaženo v predmestje, kjer je v neki lopu imel Chamorra svoj brlog. Ta je stopal spredaj, Magdalena je pa tekla za njim in skoraj izginalj pod velikanskim zavojem. Vsak trenutek se je bal, da ga policijski stražnik zgrabi za ovratnik.

Ko je na dvorišču pregledoval uspeh vloma, si je Chamorra dodelil levji delež in dal tovarišu za nekaj pezet bakrenega drobiža. »Zaenkrat,« je dejal, »je dovolj.« Tako dela v Magdaleno korist, ker je zapravljivec. Drugič mu bo že še več dal.

Nato sta razvila zavoj blazin. Tedajci se je Chamorra pripognil in se prijel za trebuh. Kakšen plen! Kakšno darilo!

Tudi Magdalena se je prvokrat tisto popoldne zasmeljal. Na blazinah je počivalo dete, ki ni imelo drugega na sebi kakor srajčko in z zaprtimi očmi in zariplim obrazom napol zadušeno težko dihalo in z vidnim užitek vskrkavalo prijetno svež zrak.

Magdalena je ves preplašen s pogledom vprašal pajdaša: kaj bi z revčkom? . . . Toda lopov se je zasmeljal kakor sam vrag: vrag:

»Tvoj je, podarim ti ga... kar požri ga.«

In zginil je z vsem, kar sta nakradla. Magdalena, ki je držal otroka v naročju, je obstal ves zmeden. Ubošček! . . . Prav tak je bil kakor njegov Tonic, kadar je zadremal, potem ko ga je s pesmijo uspal, ali pa kadar je bolan naslonil glavico na prsa očeta, ki je bil ves objokan in se tresel od strahu, da ga izgubi. Prav take nožice, rožnate in nežne. Isto debelušnato meso z nežno kožico, tanko kakor da je iz svile.

Otrok se je nehal jokati in z začudenimi očmi motril tatu, ki ga je božal kakor dojjila: »Mali moj kraljiček, mali moj angelček! Le poglej me, tvoj striček sem.«

Toda nenadoma se je Magdalena nehal smejati: spomnil se je na obup matere, ko se vrne domov. Izguba ubogega premožnja ji ne bo storila nič, toda otrok! Kje naj ga najde? . . . Poznal je mater: njegova žena, Kuštravka, je bila najslabša izmed vseh žensk in vendar jo je videl, kako se je jokala in tulila, ko ji je obolel otrok.

Ozrl se je na sonce, ki se je že veličastno bližalo obzorju. Še je bil čas, da ponese malčka domov, preden se vrnejo starši. In če bi jih srečal, se bo že zlagal, dejal, da je našel revčka sredi ulice, skratka, se že izvleče iz zagate, kakor se bo da-

lo. Le hitro! Še nikoli se ni čutil tako pogumnega.

Z otrokom v naročju je mirno korakal po ulicah, ki jih je malo prej predirjal, ko ga je preganjal strah. Šel je po tesnih stopnicah v stanovanje, kjer ni bilo nikogar. Vrata so bila še odprta, ključavnica odlomljena. Znotraj so mu sobe v neredu, polomljeno pohištvo, po tleh ležeči predali, prevrnjeni stoli, razmetano perilo, vzburili vtisk groze, slične grozi, ki jo občuti morilec, ki davno po zločinu spet zagleda truplo žrtve.

Dal je otročku poslednji poljub in ga položil na žimnico. »Zbogom, malček!«

Toda ko se je približal stopnišču, je zaslišal korake. V četrkotniku, ki ga je tvorila razbita svetloba, lijoča skozi vrata, se je pokazala senca velikana, otrokovega očeta, medtem ko je neka ženska vsa trepetajoča z ostrim glasom kriknila:

»Primate tatu! Na pomoč!«

Magdalena je skušal pobegniti in se pognal s sklonjeno glavjo naprej, da si pribori prehod, toda nenadoma je začutil, kako so ga zgrabile kiklopske pesti, navajene kovati železo; in kakor da ga je prekucnil strahovit sunek, se je skotalil po stopnicah prav v vežo.

Na obrazu so mu bili videti še sledovi ran, ki jih je dobil, ko je udarjal ob rob stopnic in od udarcev, s katerimi so ga razkačeni stanovalci obsuli.

»Če vzamemo vse skupaj, gospod, vlomna tatvina; sam ne vem, koliko let težke ječe me čaka... In to vse zato, ker sem storil dobro delo. In da je nesreča še večja, živa duša me tod ne spoštuje, čeprav me zasledujejo zaradi hude tatvine. Vsi vedo, da je pravi krivec Chamorra, ki ga od takrat še nisem videl... Iz mene pa se norčujejo in ravnajo z menoj kakor s tepčkom!«

volnenega blaga za plašče,
kostume in obleke

A. & E. Skabernè
LJUBLJANA

plačujejo člani članarino odboru le-tega. Z odobritvijo svojega občnega zbora sme društvo uvesti tudi lastno članarino. Upravne in druge izdatke bo kril oblastni odbor UJNZB oziroma njegove podružnice. V kratkem bo ustanovni občni zbor novega upokojenškega društva, ki bo pa po svojih pravih prav za prav le nekaj odsek že obstoječega ljubljanskega odbora UJNZB. — Ze po sklepu redakcije smo izvedeli, da je ustanovni občni zbor že bil in da se je društvo že ustanovilo.

Iz organizacij

Zborovanje JUU. Glavni odbor Jugoslov. učiteljskega združenja v Beogradu je obvestil članstvo, da mora odložiti glavni občni zbor, ki je bil sklican za 21. in 22. oktobra v Novem Sadu. Članstvo bo obveščeno, kdaj in kje bo sklican občni zbor.

Narodni železničarji pri prometnem ministru. Sredi septembra je odposlanstvo UJNZB obiskalo prometnega ministra in generalnega direktorja drž. železnic in jima izročilo posebne spomenice, s katerimi jih je prosilo, naj se kar najprej v celoti ugodijo zahtevam železničarjev, kakor so bile vsebovane v resolucijah zadnjega občne-

ga zbora Združenja jugoslov. narodnih železničarjev in mornarjev. Predstavke vsebujejo predvsem zahteve, naj se gospodarsko stanje celokupnega prometnega osebja izboljša sorazmerno z naraslo draginjo, naj se izda nov zakon o državnem prometnem osebju in uredbe, s katerim se bodo pravilno določili gnotni in socialni pogoji delovnih odnošajev, in da naj se čimprej proračun prometnega ministrstva izvzame iz splošnega državnega proračuna. Razen tega so prosili, naj minister v vladi posreduje, da se izda zakon o pobijanju draginje, ki bo znižal cene vseh poglavitnih življenjskih potrebščin na višino z dne 1. septembra 1939. Ko se izda zakon o pobijanju draginje, naj se obenem uvede uredba, ki bo prometnim uslužbencem priznala spet nekdanje prejemke, kakršne so imeli na dan 1. julija 1931. Če bi draginje ne bilo mogoče nikakor odpraviti, naj se prometnim uslužbencem zvišajo prejemki v enakem odstotku, kakor so se zvišale cene poglavitnim življenjskim potrebščinam.

Društveno življenje v krizi? Pod tem naslovom piše »Slovenski poštar«: Ta insec je zaznamovati kot črn v našem društvenem življenju: glasilo združenja p. t. t. uradnikov — zaplenjeno, glasilo združenja p. t. t. zvančnikov — zaplenjeno, glasilo akcijskega odbora »Reč istine« — zaplenjeno, izredna skupščina združenja p. t. t. zvančnikov, služiteljev in dnevničarjev »iz tehničnih razlogov« — odpovedana. In morda še kaj. Zdi se, da popuščajo živci, samo ne vemo, ali spodaj ali zgoraj...

Akcijski odbor učiteljc. Sredi septembra je skupina beograjskih učiteljc, ki si je nadela prednji naziv, posredovala v raznih stanovskih zadevah na odločujočih mestih. Proti temu samostojnemu nastopu smatra JUU, da ni dosledno, da se nejevolja hudo prizadetih omoženih uslužbenk, ki uživajo znatno nižje plače, kakor tovariši in samske tovarišice, obrača proti lastni organizaciji in njenemu vodstvu, ki je vselej zahtevalo za vse učiteljice iste pravice tako za učitelje. Boj za enakopravnost v dolžnostih in pravicah je najvišje načelo učiteljske organizacije. Ločeni nastopi nikomur ne koristijo, škodujejo pa celoti.

Vestnik

Društva žandarmerijskih upokojencev za Jugoslavijo s sedežem v Ljubljani.

O akciji, o kateri smo govorili na letošnjih občnih zborih, so razgovori že v teku in društvo se bori, da bi se pokret čimprej izvedel. Ko bo stvar urejena, jo bomo tudi na tem mestu objavili. — Društvo je v septembru spet prosilo ministarstvo za notranje zadeve, ministarstvo za socialno politiko in za finance, ter komando celokupne žandarmerije za potrebni odlok, s katerim naj bi se uknila ona ponesrečena in nepravilna tabela za draginjske doklade žandarmerijskih upokojencev, po kateri so le-ti napram sorodni stroki zapostavljeni. Kdor tega razmerja ne pozna, bi sploh ne verjel, da je tolikšno zapostavlja-

nje sploh mogoče. In vendar je dejstvo, da znaša razlika nasproti sorodni stroki v nekaterih primerih tudi do 700 din mesečno. Obenem je društvo prosilo komandanta žandarmerije za odločbo in pojasnilo o vzrokih našega zapostavljenja. — V spomenici, ki jo je deputacija akcijskega odbora državnih uslužbencev in upokojencev predložila g. banu dne 15. oktobra 1940. (vsebina je bila v dnevnikih dne 16. oktobra 1940. in je objavljena v tej številki »Našega glasa«) je v točki 2. omenjen tudi naš položaj, ki ga je vodja deputacije g. banu še posebej razložil. Naše društvo je zastopal njegov predsednik g. Lipoglavšek.

Zadružne vesti

Določitev oddaje blaga. Naša nabavljajna zadruga v Mariboru je oddajo blaga članstvu že racionirala, tako da bo zaenkrat za nabave v novembru določeno za vsakega družinskega člana zadržarjev največ

po 3/4 kg sladkorja, 1/4 litra olja in 1/4 litra pralnega mila, na vsako člansko številko pa po 2 litra petroleja. Moka in testenine vseh vrst se lahko nabavijo v neomejenih količinah.

Prijave družinskih članov. Enako kakor mariborska nabavljajna zadruga je tudi železničarska nabavljajna zadruga že razposlala članom osebne prijavnice, da naznanijo število in imena družinskih članov, ki se redno hranijo v zadržnikovem gospodinjstvu. Ta pregled je potreben zaradi tega, da bo zadruga mogla razpoložljivo blago pravično razdeliti med članstvo, pa tudi zato, da more nasproti oblastvom dokazati, koliko oseb nabavlja pri njej svoje življenjske potrebščine.

Zadružna predavanja. Mariborska nabavljajna zadruga bo tudi letos priredila vrsto zadružnih predavanj za svoje člane. Letos bodo predavanja samostojna, ker se bodo članski sestanki, na katerih se obravnava poslovanje zadruge, prirejali posebej. Vsak obiskovalec predavanj bo oddal poseben kupon, konec leta bo pa zbranjev dobitkov za najvztrajnejše obiskovalce predavanj. Prvo predavanje bo imel predsednik naše zveze, g. Miloš Štibler.

Ustanovitev Učiteljske tiskarne d. d. Ker se je po predpisih zadružnega zakona iz leta 1937. morala tudi bivša zadruga Učiteljska tiskarna v Ljubljani prilagoditi

novim določilom, so zadržniki — ker zadruga po novem zakonu ni mogla več obstati — sklenili preosnovati zadrugo v delniško družbo. Pri tem so se določile delnice z zneski v višini prejšnjih zadružnih deležev. Dne 15. septembra je bil v Ljubljani ustanovni občni zbor nove delniške družbe, kjer so zborovalci soglasno sprejeli že odobrena družbena pravila, izvolili upravni in nadzorni odbor in s tem ustanovili novo delniško družbo. Učiteljska tiskarna je največje in najmočnejše gospodarsko podjetje učiteljstva v Jugoslaviji. Je prva in edina delniška družba, ki je last učiteljstva, ki ima v njej temelj vse svoje gospodarske organizacije.

Zadružni tisk. Na nedavnem beograjskem sestanku urednikov zadružnih glasil, ki jih izdajajo naše zadruge, so obravnavali vprašanje enotnega stališča, ki naj bi ga zavzemali naši zadružni listi v vseh važnejših strokovnih vprašanjih. Ob tej priliki so ugotovili, da je v naši državi 25 zadružnih listov, ki izhajajo v več kot stotisoč izvodih. Od teh jih je enajst glasil naših uradniških zadrug. V Sloveniji izhajajo trije naši zadružni listi.

Novo knjige

»Mladika«. Oktobrska številka tega dobro urejanega družinskega mesečnika objavlja razen nadaljevanja Jalnove celoletne povesti »Trop brez zvoncev« še razne leposlovne prispevke nekaterih mlajših pisateljev in pesnikov. Nadaljuje se tudi avtobiografska povest Ivana Zorca »Gospodski hlapec«, prav tako tudi V. Smoleja popotpis »Slovaška potak«. Objavljenih je več poljudnoznanstvenih člankov, tako o Danski, o koroškem knežjem kamnu, o živinoreji v Avstraliji itd. V običajnih poglavjih so nanizani prispevki za dom in družino, smešnice in uganke. Med ilustracijami je Debenjakova »Knetska Madona« in vrsta Jakčevih risb iz jeseniških železarn. — »Mladika« se naroča v Celju, Mohorjeva tiskarna, in stane 84 din na leto. Lepi družinski mesečnik se sam priporoča.

»Zdravje«. Izšla je sedma številka tega poljudnozdravstvenega lista, ki ima sledečo pisano vsebino: V zadnji minuti. — 75 letnica. — Druga plat zvona. — Kri. — naš dragoceni življenjski sok. — Antiseptika. — Kverulanti. — Podjetje. — Glasnik higienskih ustanov. — Dobro, da veš. — Kako se naj občuje z bolniki. — Od tu in tam. — »Zdravje« izhaja v Ljubljani in se naroča pri upravništvu na Aleksandrovi cesti št. 11. Letna naročnina je samo 30 din. Naši bralci zanimivi list prav dobro poznajo, saj mnogokrat berejo v našem glasilu posamezne odlomke poučnega gradiva, ki ga »Zdravje« prinaša.

Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna J. S. REICH.

Zdravstvo

Zapovedi za kolesarje in avtomobiliste, ki ne morejo biti brez pijače.

Londonski policijski zdravnik dr. A. Baldie je priobčil v listu »Daily Express« sledečih deset zapovedi za kolesarje in avtomobiliste, ki mislijo, da brez pijače ne morejo izhajati:

Pri vsaki priliki, o kateri sigurno veš, da boš moral piti, pusti vozilo doima!

Ogibaj se alkohola vsaj dve uri pred vožnjo!

Ogibaj se alkohola zlasti pri dolgih vožnjah, ker postaneš sicer zaspan!

Ogibaj se alkohola pri vsaki večji vožnji, ki jo napraviš sam!

Če te piješ, pij vsaj samo pri obedu!

Ne izberi si alkoholne pijače z izgovorom, da drugače ne moreš žeje utesiti!

Zlasti se ogibaj alkohola, če si truden ali bolan!

Ogibaj se alkohola, če so vozne razmere neobičajne ali težke!

Hmelja in grozdja (piva in vina) nikdar ne zamenjaj! To se pravi: če že piješ pivo, nikar ne pij tudi vina, ali obratno!

Ne sili v odhajajočega gosta, ki se hoče peljati domov, naj izpije s teboj samo še »zadnji kozarček«!

Božjast (epilepsijo) — so imeli tudi duhoviti in zgodovinsko znameniti ljudje, kakor n. pr. apostol Pavel, perzijski kralj Kambiz, Aleksander Veliki in njegov brat Arhidej, Julij Cezar, rimski cesar Kaligula in Neronov brat Britanik, angleški kralj Alfred Veliki, Napoleon, avstrijski nadvojvoda Karel, nemški cesar Karel Debeli iz rodu Karolingov, češki kralj Vaclav, avstrijski cesar Ferdinand, rimski papež Pij IX., ustanovitelj frančiškanskega reda Frančišek Asiški itd.

Borovnice. Preskušeno ljudsko zdravilno sredstvo, ki je deloma prešlo tudi v znanstveno medicino, zlasti po Winternitzu, so borovnice, ki jih imenuje ljudstvo tudi črne ali modre jagode. Priporočajo jih sveže ali pa posušene in prekuhane kot sredstvo proti driski. Pri driski se pa pečke in koža ne smejo pojesti, če smo namreč posušene borovnice prekuhali, temveč se užije samo prekuha ali pasirana čežana. Vkuhani sok borovnic, borovnični cvet ali borovnično vino so splošno priljubljena ljudska sredstva proti driski. Sveže borovnice so bogate z železom in zato prav dobre za bledične in slabokrvne.

(Iz »Zdravja«.)

Kralj. dvorni dobavitelj

ANTON VERBIČ

Telef. 2673

LJUBLJANA

DELIKATESE
SPECERIJA

Skrbna postrežba!

Najnižje cene
Sveže blago!

Priporočamo trdko

M. TIČAR

LJUBLJANA

za nakup pisarniških
in šolskih potrebščin

KROJAŠKI
ATELJE

Fran Igljč

LJUBLJANA - PRAŽAKOVA ULICA

Uradnikom znaten popust ali na obroke.

Izdeluje se za dame in gospode po najnovejših krojih. Lastna zaloga modnega blaga.

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ

Kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, Gajeva ulica št. 9 — v lastni hiši

Najstarejša kreditna zadruga v Jugoslaviji, ustanovljena leta 1874. Poštni čekovni račun št. 10.681. Telefon št. 3413. Posojila do Din 10.000 — vsem javnim nameščencem po 7% proti zaznambi na plačo na prvem mestu in poroštvo.

Rabite pisarniške potrebščine, pisemski papir, svinčnike, nalivna peresa, avtomatične svinčnike, obrnite se do KNJIGARNE UČITELJSKE TISKARNE V LJUBLJANI. Če Vam je priročneje, pojdite v njeno PODRUŽNICO V MARIBORU ALI CELJU.

Manufakturna trgovina

ABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA 5

Priporoča svojo veliko izbiro volnenega blaga za gospode in dame. Belo blago za različno perilo v poljubni širini. Krasna zaloga zastorov in pregrog. (Pliš, tapestri itd.) — Puh perje, kapok, volna, žima, vedno v zalogi. Blago je iz prvovrstnih angleških in čeških tovarn. Državnim nameščencem proti takojšnjemu plačilu 10% popusta.

Zadruga državnih uslužbencev za nabavo potrebščin, r. z. z. o. z.

Ljubljana, Vodnikov trg št. 5 • Telefon št. 4421

DRŽAVNI USLUŽBENCI! Vaša nakupovalnica mora biti edino zadruga prodajalna. V zalogi ima vedno sveže špicerijsko blago. Dostava na dom brezplačna. Preskrbuje kurivo, posreduje nakup manufakturnega blaga. Na zalogi ima vsakovrsten porcelan, emajlirano kuhinjsko posodo, jedilni pribor, ki ne rjavi itd.

Širite zadržno misel med svojimi tovariši!